

HISTÒRIA DEL CERE: 25 ANYS FENT CULTURA

JOSEP A. COLLAZOS RIBERA

Cap de la Secció d'Història Local i Arqueologia del CERE

Secretari del CERE 1993-2006

ELS INICIS

La fundació del Centre d'Estudis

El 30 de juny de 1983 se signava l'acta de fundació del Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre. Sol passar gairebé sempre que la legalitat no va lligada a la realitat. Abans d'aquella data el Centre d'Estudis feia uns quants mesos que ja havia iniciat la seua activitat. Els seus precedents més immediats els tenim en el seguit de reunions del Consell Comarcal de Cultura i l'organització de la I Trobada Comarcal de Cultura, que es dugueren a terme en el decurs de l'any anterior, el 1982. I concretament, com ja s'ha destacat en l'article precedent, fou en les conclusions d'un dels grups de treball de la trobada on sorgí la idea de la creació d'un centre d'estudis (un "institut" d'estudis), cosa que quallà i de seguit es començaren a fer els primers passos, amb la redacció del projecte dels estatuts i l'organització de les primeres activitats. Per tant, la data de l'acta de fundació ens serveix com una referència, com la data de naixement de l'entitat, però aquesta, a la pràctica, ja rodava no feia pocs dies.

La reunió constitutiva tingué lloc a la sala de sessions de l'Ajuntament de Vinebre, a les set del vespre. Hi havia dos punts de l'ordre del dia: el de la constitució de l'entitat i el de l'aprovació dels estatuts. La denominació que es dóna a l'acta constitucional és la de Centre d'Estudis Comarcal de la Ribera d'Ebre, nom que apareix també en els primers estatuts i documents de l'entitat. Com és ben sabut, el qualificatiu "Comarcal" acabarà suprimint-se posteriorment, cosa que s'oficialitzarà en la primera reforma dels Estatuts. Ens indica, també, que la seu ("domicili social") s'ubicarà a Flix, "a l'edifici social situat al carrer de Sant Jordi, 1-3". Si bé aquesta és actualment la seu del CERE (amb el canvi del número de l'adreça, el 3, en lloc de l'1), no se'n féu ús fins passats uns quants anys, com es veurà més endavant.

El segon punt de l'ordre del dia, com s'ha comentat, era el de l'aprovació dels Estatuts. El text del projecte fou aprovat per unanimitat i es pren la decisió que "comencin a regir les disposicions que s'hi inclouen a partir del

mateix moment de la inscripció legal del centre". La reunió finalitzà a les nou de la nit.

Setze persones signaren l'acta fundacional, de cadascuna de les quals se n'indica el poble de procedència; atenent a aquest últim aspecte, s'ha distribuït la relació pertinent que s'indica a continuació:

- Ascó: Carmel Biarnés i Jordi Ferrús.
- Flix: Magda Clua, Mariano Hierro, Pere Muñoz, Laura Rofes, Ramon Sabaté, Carles Vega i Francesc Xavier Vega.
- Garcia: Joan Perelló.
- Móra d'Ebre: Joan Llargués.
- Riba-roja d'Ebre: Josep Cid.
- Tivissa: Josep Brull.
- Vinebre: Josep M. Manero, Josep M. Pros i M. Carme Correcher.

Val a dir, no obstant això, que si aquestes foren les persones que assistiren a la reunió i signaren l'acta de fundació, foren moltes més les que participaren en les activitats prèvies a la creació del Centre d'Estudis. Com a exemple a destacar, a la mateixa reunió s'esmenta els noms d'aquells qui van participar en la ponència redactora, entre els quals hi figura Josep M. Sáez, que com s'ha vist no consta en la llista dels signants, però que fou un personatge important tant en el procés de formació de l'entitat, així com en l'activitat posterior que es realitzarà. Tampoc no hi figura Xavier Vidal, que fou un dels redactors del text de les conclusions del Grup de Treball d'Història i Etnologia de la Trobada Comarcal de Cultura, on es recomanava la creació d'un centre d'estudis. I tants altres...

Els objectius de la nova entitat i els Estatuts

A l'acta de fundació ja es mencionen de forma genèrica quins seran els objectius de l'entitat que acabava de crear-se:

"[...] l'estudi de les característiques socials, econòmiques, polítiques, etc., de la mateixa i el foment i conreu del seu coneixement històric i de futur."

Els articles III i IV dels primers Estatuts són més explícits i definitoris pel que fa a quina ha de ser la finalitat i l'activitat del Centre d'Estudis:

"Art. III. [...] el desenvolupament, la divulgació i el foment dels valors culturals, científics i artístics de la comarca, en els aspectes d'investigació, conservació i divulgació, particularment en el camp de l'arqueologia, la història, la bibliografia, el patrimoni artístic, la literatura, el folklore, la geografia, ciències naturals i altres matèries del conjunt comarcal estricta."

"Art. IV. Per a la realització d'aquests fins, el Centre podrà col·laborar amb institucions, entitats i persones, i podrà crear les seccions locals o de treball que consideri necessàries, dins el seu àmbit d'actuació territorial. Promourà reunions d'estudiosos, la creació d'una biblioteca arxiu bibliogràfic especí-

alitzat en temes i estudis comarcals, excursions científiques, publicacions de temes culturals i científics, i la promoció de premis i bosses de treball a estudis comarcals.”

Si les posteriors revisions i reformes dels Estatuts han perfilat i canviat alguns dels conceptes, amb tot, val a dir que aquests dos articles defineixen força bé quina ha estat l'activitat del Centre d'Estudis al llarg dels seus vint-i-cinc primers anys d'existència.

Un altre dels aspectes que serà fonamental per al funcionament de l'entitat i al qual els primers Estatuts hi dediquen un capítol, el V, és el de la creació de seccions. A l'article XXX s'informa que poden haver-hi dos tipus de seccions: les temàtiques (tot i que específicament no utilitza aquest concepte) i les locals. Les primeres estarien dedicades a conrear un determinat camp del coneixement dins l'àmbit de la Ribera d'Ebre. Concretament, a l'article esmentat es diu que s'estableixen “inicialment” les seccions d'Arqueologia, Història, Filologia, Ecologia, Sociologia, Etnologia, Antropologia, Urbanisme i Belles Arts. Si bé el nombre, la varietat i el temes tractats han anat variant al llarg del temps, les seccions temàtiques han esdevingut peces fonamentals de cara al dinamisme i el foment d'activitats dins del Centre d'Estudis, de tal manera que les reformes dutes a terme en els estatuts han seguit destacant el protagonisme assolit per les seccions temàtiques. Contràriament, les anomenades seccions locals no han tingut tanta fortuna. L'objectiu era que aquestes fossin creades per socis i sòcies d'una mateixa localitat “per col·laborar amb altres seccions del Centre”. Tret d'alguns casos concrets (com la d'Ascó, que arribà a editar les seues pròpies publicacions), la creació de seccions locals amb personalitat pròpia gairebé no ha prosperat.

Les primeres juntes directives i els primers presidents

Tot i que els primers estatuts preveien en el capítol IV la creació d'un Consell Directiu, no serà fins un any després de la creació del Centre d'Estudis, al juliol de 1984 i en el decurs de l'assemblea general de socis a Móra d'Ebre, quan es constitueix una Junta Gestora “fins al nomenament dels càrrecs definitius que figuren en els estatuts”. Els integrants d'aquesta primera gestora foren Josep Brull, de Tivissa, Josep M. Sáez, de Miravet, Josep M. Pros, de Vinebre, Carmel Biarnés, d'Ascó, Jaume Aymí, de la Palma d'Ebre, Camil March, de Garcia, i Magda Clua, de Flix. El 28 de desembre de 1985 se celebrà la segona assemblea general, en el decurs de la qual s'escollí per votació el Consell Directiu, el qual quedà integrat per Josep M. Sáez i Joaquim Marsal, de Miravet, Josep M. Pros, de Vinebre, Jaume Aymí, de la Palma d'Ebre, Carmel Biarnés i Jordi Ferrús, d'Ascó, i Josep Farnós, de Rasquera. Tot i que hi hagué un certa reticència a utilitzar el nom del càrrec, qui actuà de president *de facto* durant aquest primer període de l'entitat fou Josep M. Sáez. El juny de 1988 es constitueix una nova junta, encapçalada per Pere Muñoz. Com queda palès almenys en els articles d'introducció dels exemplars de la revista *Miscel·lània*, Pere Muñoz ja signa com a president del Centre d'Estudis, i així ho aniran fent la resta de persones

que el seguiran en el càrrec. Amb tot, la constant serà que les persones que assoleixin la presidència l'assumiran més com un càrrec representatiu, i de cap de les maneres amb un sentit "presidencialista", de manera que el president actua sempre d'acord amb la resta de membres de la Junta Directiva.

La seu del Centre d'Estudis

Com s'ha indicat més amunt, tant a l'acta de fundació com als primers estatuts, s'especificava que la seu del Centre d'Estudis s'establí a Flix; en concret al tercer pis de l'edifici social ubicat al núm. 1 del carrer de Sant Jordi de la població (conegut com el Casal Sant Jordi), propietat de l'Ajuntament de Flix. Es donava la circumstància, però, que en el moment de la creació de l'entitat, la planta i l'habitable que havien d'albergar el local no estaven habilitats, sols s'havia construït l'estructura de l'obra. Sols una part del Casal Sant Jordi (la que inicialment havia de ser la Casa Sindical) era ja funcional, però la resta, l'any 1983 de moment sols acollia la Llar del Jubilat de Flix. Això obligà que provisionalment s'hagués de recórrer a un altre local. L'Ajuntament de Flix facilità una casa situada a l'avinguda de Barcelona. El local del Casal Sant Jordi no fou funcional fins a l'any 1994. Fou inaugurat el 24 d'abril d'aquell any i encapçalà l'acte el president de la Diputació de Tarragona, Josep Mariné. La seu compta amb dos espais, un per a secretaria, i l'altre com a sala de reunions, de consultes i biblioteca. El condicionament de la seu comportà, tanmateix, el canvi d'adreça, que passà a ser el núm. 3 en lloc de l'1.

Les primeres activitats

Ben aviat, l'entitat acabada de crear donà mostres de la seua raó de ser. I amb tota probabilitat, abans de la signatura de l'acta, ja s'anaven donant els passos necessaris per assolir dos activitats que es realitzaren aquell mateix any, el 1983, i ambdós vinculades a Artur Bladé Desumvila, un dels màxims representants llavors de la cultura riberenca: la convocatòria del I Premi d'Assaig sobre la Ribera d'Ebre, al qual se li donà el nom de l'escriptor benissanetà —qui fou sempre el president d'honor del jurat—, i l'edició de la primera publicació del Centre d'Estudis, *Visió de l'Ebre català*, d'Artur Bladé.

De l'acte de lliurament del I Premi d'Assaig, celebrat a Móra la Nova el dia 16 de setembre de 1983, n'aporta força informació el núm. 1 de la *Miscel·lània*. De fet, aquest exemplar de la revista, al marge d'una breu història del Centre d'Estudis, dels textos de l'acta fundacional i dels primers estatuts, reproduïx els parlaments pronunciats per les personalitats que van intervenir en aquella memorable jornada, l'acta del jurat i una entrevista al guanyador del certamen. La llista de tots els qui van intervenir dóna idea de la solemnitat que se li va voler donar a aquesta primera edició: Xavier Vidal, membre del Centre d'Estudis; Joan M. Sabanza, alcalde de Móra la Nova; Josep M. Sans Travé, cap del Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya; Artur Bladé Desumvila, escriptor; Àlex Broch, assagista i crític de literatura catalana; Josep

M. Recasens i Comes, historiador; Josep M. Llopart, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes; Josep-Lluís Carod-Rovira, cap dels Serveis Territorials de Cultura de Tarragona; i Albert Manent, director general de Difusió Cultural de la Generalitat de Catalunya. També val a destacar les persones que integren el jurat: Josep-Lluís Carod-Rovira, que actuà de president, Josep Termes, Pere Anguera, M. Dolors Cabré i Magda Clua, que féu de secretària. Un total de nou obres es presentaren en aquesta primera edició el premi, del qual en fou l'obra guanyadora "La casa pagesa asconenca" de Jordi Ferrús i Batiste, posteriorment publicada al setembre de 1985 (i curiosament, el primer llibre del Centre d'Estudis que serà objecte d'una reedició, el 2003, en col·laboració amb l'Associació Cultural Lo Llaüt, d'Ascó). Des de llavors, el premi s'ha anat convocant cada dos anys.

L'altra fita assolida el 1983 fou la publicació de *Visió de l'Ebre català*, d'Artur Bladé. Per al Centre d'Estudis creat feia uns pocs mesos era tot un esdeveniment que el primer llibre editat fos una obra d'un dels seus màxims representants en el camp literari. Al marge, el contingut de la narració era al mateix temps simbòlica dels objectius i l'activitat de l'entitat, ja que comprenia una descripció general de les poblacions que hi ha a la vora de l'Ebre, des que aquest gran riu entra en territori de Catalunya.

No tardaria tampoc gaire a fer-se realitat un altre dels primers objectius: l'edició d'una publicació periòdica. El gener de 1985 veia la llum el núm. 1 de la revista *Miscel·lània* (actualment, *Miscel·lània del CERE*). La seua publicació venia avalada per un acord de l'assemblea de socis celebrada a Móra d'Ebre el juliol de 1984. Amb un format modest (que es mantingué fins al núm. 8 inclusivament), la revista de seguit esdevingué un important referent i mitjà per divulgar i donar a conèixer diversos i variats treballs sobre la comarca. S'inicià, també, aquest tret que la caracteritza, com és el de dedicar cada número a una població de la comarca.

A poc a poc s'anaren organitzant i es va anar participant en altres tipus d'activitats, algunes de les quals també singularitzarien la trajectòria de l'entitat, ja que esdevingueren constants. La preocupació i el compromís envers problemes que afecten el territori n'ha estat una. Així, el desembre de 1984 s'organitzà a Flix una taula redona sobre l'estructura territorial de Catalunya (eren els anys en què s'estava donant forma a la nova divisió comarcal), i s'impulsaren iniciatives semblants en ocasions posteriors. Seguint una idea sorgida a les reunions prèvies a la creació del Centre d'Estudis, s'estigué treballant durant molt de temps en la confecció d'una guia de les festes locals. El 28 de juny de 1986, a Benissanet, es participà a la Diada Comarcal, amb un estand on s'exposaren llibres d'autors riberencs i revistes de premsa comarcal. El 1987 s'inicià la tasca d'elaborar un inventari dels béns històrics, artístics i culturals de la comarca.

També es començaren a conrear les relacions amb entitats i institucions d'altres comarques, ja fos a través de l'intercanvi de publicacions i la correspondència, o amb la participació en activitats d'àmbit intercomarcal com la

trobada de revistes realitzada el juny de 1985 a Cabassers, amb la participació d'associacions del Priorat, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta.

L'esperit reivindicatiu de defensa i preservació del patrimoni comarcal fou un element latent des dels inicis del Centre d'Estudis, esperit que sempre es féu palès davant les autoritats pertinents. Així, el 16 de juliol de 1986, amb la visita a la Ribera d'Ebre del conseller de Cultura de la Generalitat, Joaquim Ferrer, se li donà a conèixer un comunicat, en el qual es plantejaven dos problemes als quals es demanava que es trobés solució: la manca d'un projecte cultural a les nostres comarques i "la dispersió, improvisació i incertesa del sistema de subvencions". Els representants del centre demanaren en el document que se'ls considerés sempre com a "interlocutors vàlids davant de qualsevol actuació, per petita que sigui". Finalment, exposaven al conseller les que es consideraven llavors "actuacions d'urgència que creiem que s'han de portar a terme a comarques com la nostra": que cada poble comptés amb la seua pròpia biblioteca; "la salvació del nostre patrimoni cultural, arqueològic, documental i artístic"; i, vinculat a l'anterior punt, la creació del museu i de l'arxiu comarcals.

És evident que parlar del Centre d'Estudis és, sobretot, parlar de les seues activitats i això mereixeria que aquest apartat fos més extens. Ni de bon tros s'ha fet menció de tot el que es va dur a terme durant els primers anys, però sí d'aquells esdeveniments i formes d'actuar que s'anaren desenvolupant per primera vegada i que s'afermaren en el si de l'entitat, de manera que definiren allò que amb el pas del temps serien els seus trets bàsics i identificatius.

CAP A LA CONSOLIDACIÓ

Si la dècada dels vuitanta representà l'inici i la construcció dels fonaments de l'entitat, durant els noranta i la primera dècada del segle actual es pot parlar amb propietat que es produeix la consolidació del Centre d'Estudis. Consolidació que no ve solament donada per l'arrelament definitiu de les activitats endegades en els anys anteriors, sinó també per la creació i desenvolupament d'altres que han esdevingut igualment un signe d'identitat i, a més, perquè es creen un seguit d'instruments que possibiliten que l'entitat compti amb una infraestructura organitzativa que li ha donat força estabilitat i ha estat, al mateix temps, útil per al suport de la seua acció.

Abans de continuar val a dir que un fet que acaba afermant-se és el del nom de l'entitat. Com s'ha mencionat, primerament s'anomenà Centre d'Estudis Comarcal de la Ribera d'Ebre. De forma progressiva s'anà deixant d'utilitzar el qualificatiu "Comarcal"; amb la qual cosa el nom passava a ser Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, fet que permeté, en conseqüència, la utilització de les sigles CERE, que és com popularment més es coneix actualment l'entitat i tal com figura en el logotip de l'entitat. La nova denominació, amb tot, no s'oficialitzà fins a la reforma dels estatuts efectuada l'any 2003.

Els convenis i els suports institucionals

Durant els seus primers anys, una de les dificultats amb què es trobà el Centre d'Estudis fou l'estabilitat econòmica. Si bé estatutàriament no està reflectit, contràriament a altres entitats, els socis del Centre d'Estudis no han pagat mai cap quota. L'únic compromís econòmic que contrauen amb l'entitat és l'adquisició de les publicacions que edita l'entitat. Així, des dels seus inicis, el Centre d'Estudis sempre ha hagut de recórrer a la sol·licitud de subvencions a les administracions públiques per poder fer front a les despeses de les activitats que organitza i, també, les derivades de la gestió. Per tant, aquella reivindicació presentada davant el conseller de Cultura en relació amb el millorament del sistema de subvencions comptava amb una base fonamentada en la mateixa realitat del Centre d'Estudis.

Amb aquest sistema, l'únic que es garantia era l'edició de publicacions, mentre que la resta d'activitats quedava supeditada a l'ajut o subvenció que l'administració o administracions pertinents poguessin aportar. En altres paraules, no poder disposar d'una base pecuniària pròpia, com podria derivar-se d'un sistema de quotes als socis, no deixava de reportar un cert risc per poder afrontar amb seguretat les despeses generades per l'activitat del Centre d'Estudis.

A mitjans dels noranta, i gairebé coincidents en el temps, se signen dos convenis que possibilitaran l'equilibri econòmic i la gestió administrativa, amb el Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre, per un costat, i amb l'Ajuntament de Flix, per un altre.

Al poc temps de la seua creació el 1988, el Consell Comarcal ja concedí algun ajut al Centre d'Estudis per a alguna activitat puntual. No obstant això, el 1995 se signa el conveni amb el qual l'ens comarcal aporta anualment unes quantitats fixes de diners a l'entitat per poder fer front a la seua activitat. En contrapartida, el Centre d'Estudis es compromet a participar activament en un seguit d'actes de projecció comarcal, com el Premi de Narrativa Ribera d'Ebre, de Vinebre, o l'elecció del candidat al Premi Sirga d'Or, i altres iniciatives que puguin sorgir. En el primer text del conveni, les quantitats fixades eren d'1.000.000 de pessetes els anys parells i 1.200.000 pessetes els senars, increment aquest que corresponia a la quantia que s'atorgava al Premi d'Assaig Artur Bladé i Desumvila. El conveni entre el Consell Comarcal i el CERE ja ha comptat amb diverses revisions, les quals, però, no han fet altra cosa que actualitzar i reforçar aquest important suport econòmic.

L'altre conveni important subscrit, en aquest cas amb l'Ajuntament de Flix. El consistori flixanco, com ja s'ha citat més amunt, des d'un primer moment va donar suport a l'activitat del Centre d'Estudis, fos a través de la cessió d'un local, o fos per la dotació de personal per a les tasques administratives. Amb l'arranjament de la nova seu a l'immoble del Casal Sant Jordi de Flix l'any 1994, se signà un any després el conveni entre l'Ajuntament de Flix i el CERE. Mitjançant aquest conveni, l'Ajuntament es comprometia a la cessió a precari del local i al seu manteniment (neteja, enllumenat, reparacions), la

dotació de mobiliari i la concessió d'una subvenció mensual de 30.000 pesetes per destinar-la al personal administratiu. El CERE, per la seua part, es comprometia entre altres coses a garantir un servei d'atenció al públic de sis hores setmanals i que la ubicació de la seu a Flix es fes sempre palesa en la documentació corresponent de l'entitat. Tanmateix, aquest conveni ha estat objecte de diverses revisions, amb la conservació sempre del punt principal pel que fa a la cessió del local i el seu manteniment, entre altres ajuts.

Si bé aquests dos convenis han estat fonamentals per al funcionament de l'entitat, el CERE també ha gaudit del suport d'altres institucions des dels seus inicis. De la Diputació de Tarragona ha rebut gairebé cada any l'ajut que aquesta corporació local atorga per a la programació anual d'activitats, i també l'adquisició de publicacions. Puntualment, també s'han rebut ajuts i subvencions de diversos departaments i organismes de la Generalitat de Catalunya. I, per descomptat, ha anat rebent el suport dels diversos consistoris de la Ribera d'Ebre quan s'han celebrat activitats en llurs poblacions.

En els últims anys, una institució de la qual s'han gaudit diverses subvencions i ajuts ha estat l'Institut Ramon Muntaner. La ubicació de la seua seu a Móra la Nova ha comportat que, al marge dels puntuals ajuts econòmics, existeixi una estreta relació que s'ha materialitzat en diverses col·laboracions i suports mutus.

El servei d'atenció al públic i la informatització

Fruit dels convenis subscrits amb el Consell Comarcal i l'Ajuntament de Flix, ha estat que el CERE comptés amb un suport administratiu i de secretaria estable, cosa que comportà al mateix temps que s'oferís un servei d'atenció al públic, dirigit tant als associats com al públic en general. D'aquesta manera, les persones interessades ja disposaven d'un horari i un lloc on dirigir-se per a qualsevol assumpte relacionat amb el CERE. Al començament, aquest horari fou de dos hores setmanals, i s'inicià els darrers mesos de l'any 1994. Poc temps després, el 1995 s'ampliava a sis hores setmanals, d'acord amb el conveni subscrit amb l'Ajuntament de Flix, com s'ha vist més amunt. Amb l'última revisió del conveni, de 2008, l'horari d'atenció al públic s'ha vist reduït a quatre hores setmanals.

En general, l'assoliment del suport informàtic ha estat un avenç per a la gestió de les institucions i entitats. El Centre d'Estudis ja comptà amb un ordinador durant els primers anys, tot i que les seues prestacions llavors eren molt limitades. Durant alguns anys s'hagué de requerir d'aparells propietat d'institucions i de particulars per dur a terme tasques que requerien el suport informàtic (la base de dades de socis, entre altres). El 1997 s'adquirí un nou equip, el qual no sols facilità el desenvolupament de les tasques administratives, sinó que permeté que l'entitat es connectés a Internet i amb totes les conseqüències que d'això en derivaren: la creació d'un lloc web de l'entitat (en aquest aspecte, fou de les primeres de disposar-ne a la nostra comarca) i la utilització del correu electrònic com a mitjà de comunicació. Gràcies a un

ajut de l'Institut Ramon Muntaner, el 2006 s'adquirí un ordinador portàtil, primer pas per a l'última renovació de tot l'equip informàtic, al mateix temps que es contractava una connexió amb ADSL.

L'“explosió” de seccions

Tot i la seua contemplació dins els estatuts, durant els primers anys poques seccions es constituïren o funcionaren com a tals. De fet, els textos ens mencionen principalment l'existència d'una Secció d'Antropologia. Es coneix, també, el funcionament d'una de Natura (després anomenada d'Història Natural, encara en activitat). Durant la dècada dels noranta i els primers anys d'aquest segle, es constituïren diverses seccions, de manera que podem parlar d'una “explosió” de seccions: Arqueologia, Història, Literatura, Lingüística, Música, Fotografia i Audiovisuals, Noves Tecnologies i, últimament, les de Joventut i Impuls Social. Totes han desenvolupat i organitzat diverses activitats durant aquests anys, amb la qual cosa han enriquit el bagatge del CERE. A més, algunes han arribat a disposar, fins i tot, de la seua pròpia pàgina web (Història Natural, Arqueologia i Música).

Tot i l'activitat duta a terme, un handicap que, en general, han patit les seccions és el fet d'haver estat gairebé sempre vinculades a una persona o un grup de persones molt reduït, de tal manera que quan alguns d'aquests, per la circumstància que sigui, no han pogut continuar-ne al capdavant, en més d'una ocasió això ha comportat la desaparició de la secció pertinent, o la fusió entre aquelles que comprenen camps del coneixement propers. Així, actualment, ja no es compta amb seccions d'Antropologia i de Música. Per un altre costat, Literatura i Lingüística constitueixen una sola secció i, igualment, Arqueologia i Història.

“Ball” de presidents

Un altre tret d'aquest període del CERE és l'augment del nombre de persones que han assolit el càrrec de president. Com ja s'ha vist, durant els primers anys sols dos membres de la junta assumiren la presidència, Josep M. Sáez (1984-1988) i Pere Muñoz (1988-1993), de 1993 fins avui en dia sis persones han assolit la presidència: Josep Sebastià Cid (1993-1995), Joan Salvador Ventura (1995-2000), Pere Muñoz (per segona vegada, 2000-2003), Biel Pubill (2003-2005), Joan Ramon Vinaixa (2005-2007) i l'actual president, Josep Francesc Moragrega (des de 2007). En dos de les ocasions, van dimitir del càrrec per haver assolit l'alcaldia al seu poble de procedència: Josep S. Cid, el 1995, a Riba-roja d'Ebre; i Pere Muñoz, el 2003, a Flix. En una ocasió (Joan Salvador Ventura) la dimissió fou deguda al fet d'haver assumit la direcció de l'IES Julio Antonio de Móra d'Ebre. En el cas de Biel Pubill i Joan Ramon Vinaixa, s'acordà que els dos s'alternarien en els càrrecs de president i vice-president durant quatre anys. Un acord equivalent és el que hi ha vigent en l'actual Junta Directiva, encapçalada per Josep Francesc Moragrega, amb qui es preveu que alterni el càrrec Albert Pujol, actual vicepresident.

L'activitat cultural: continuïtat i novetats

Sens dubte que la convocatòria del Premi d'Assaig sobre la Ribera d'Ebre Artur Bladé i Desumvila i l'acte de lliurament del guardó, iniciats durant el primer període, continua sent l'activitat més emblemàtica i coneguda del CERE. Tal com s'establí des del primer moment, de forma regular cada dos anys s'ha anat organitzant i celebrant el premi, que en l'última convocatòria, la de 2007, assolí la XIII edició. La participació ha estat, també, una circumstància que ha variat segons els anys, entre bona i acceptable per utilitzar uns qualificatius definitoris. Sols en tres ocasions ha estat molt baixa: tres participants el 1997, dos el 1999 i cap el 2005. Aquest darrer any esmentat, corresponent a la XII edició, fou tot un xoc per a l'entitat, però s'assumí amb serenitat, com un fet conjuntural, més si es té en compte que en l'anterior edició, el 2003, optaren al premi set treballs, i a la de 2007, vuit. També cal destacar que sols en una ocasió, la III edició (1987), el jurat del premi va considerar atorgar-lo *ex aequo*. Una altra circumstància que ha variat al llarg del temps és la quantia amb què ha estat dotat el premi: de les 100.000 pessetes de les primeres convocatòries s'ha passat als 2.200 euros de les últimes edicions. L'acte del lliurament ha estat sempre un punt de trobada de la comarca, on s'ha comptat amb l'assistència no sols d'associats del CERE, sinó també d'autoritats comarcals, de representants d'altres administracions i personalitats de la cultura.

La convocatòria del Premi d'Assaig ha estat un referent de l'impuls de la recerca sobre temes vinculats a la Ribera d'Ebre. No obstant això, des del CERE s'endegà una nova iniciativa també amb aquest objectiu: la convocatòria anual de beques, iniciada l'any 1993. Si bé les quantitats atorgades no són tan elevades com la del Premi d'Assaig, les beques han estat l'estímul per a la realització d'un gran nombre de treballs de temàtica molt variada, molts dels quals han estat lliurats i publicats (almenys un resum) a la revista *Miscel·lània del CERE*. Els treballs becats, a més, compten amb la possibilitat de poder optar, també, al Premi d'Assaig.

L'edició de publicacions és una altra de les activitats que es continuà impulsant, i amb força novetats. El Premi d'Assaig és una de les principals fonts, ja que, com s'estableix a les seues bases, el CERE es compromet a publicar l'obra guanyadora, i així s'ha anat fent. No obstant això, molts cops l'estela generadora de publicacions no es limità al treball guardonat, sinó que algunes obres que optaren al premi, atesa la seua qualitat, també finalment han estat publicades, ja fos directament pel mateix CERE, en col·laboració amb altres entitats i institucions, o editades per altres organitzacions que han estat interessades a materialitzar-ho. Al marge, també, s'ha impulsat l'edició de llibres que, tot i no haver optat al premi, s'ha considerat que el seu interès en mereixia la publicació. Entre aquestes cal destacar, no sols per la seua qualitat, sinó per tractar-se d'un treball pioner com a guia didàctica, *l'Itinerari per l'Espai Natural de Sebes (Flix, Ribera d'Ebre)*. La revista *Miscel·lània* continua sent un dels referents de l'entitat i per a l'estudi de la Ribera d'Ebre per la gran quantitat d'articles publicat de temes diversos relacionats amb la comarca. Tot i alguns entrebancs, l'objectiu ha estat que la seua periodicitat sigui anual. La revista

ha comptat amb tres formats diferents i des del núm. 16, com s'ha comentat més amunt, ha passat a denominar-se *Miscel·lània del CERE*. La dècada dels noranta ha vist nàixer altres iniciatives dins de les publicacions, pel que fa sobretot a la divulgació de l'activitat de l'entitat. El juny de 1996 s'editava el primer número del butlletí *La Sirga*. D'un sol full imprès per les dos cares, no ha tingut una periodicitat regular, però sí que ha estat una bona eina per donar a conèixer els actes del CERE i els d'altres entitats i institucions que s'han considerat d'interès. A mitjans de 1998, amb el mateix esperit divulgador, es creà el primer lloc web del CERE.

El 1994 se celebraria una activitat que representà tot un repte i alhora resultà un èxit per al CERE: les Jornades sobre els Ordes del Temple i l'Hospital a l'Ebre, que tingueren lloc els dies 25, 26 i 27 de novembre a Ascó i Miravet. Després de gairebé un any d'organització i amb la col·laboració de l'associació Amics de l'Ebre, l'Arxiu Històric de les Terres de l'Ebre, el Centre d'Estudis de la Terra Alta i el Museu del Montsià. Amb unes dos-cents cinquanta persones inscrites, durant aquells dies es comptà amb els màxims representants sobre aquell tema a Catalunya, i es presentaren al mateix temps nombrosos treballs fets majoritàriament per estudiosos procedents de les nostres terres. Hagueren de passar uns quants anys perquè des del CERE es dugués a terme una iniciativa similar, en col·laboració amb l'Ajuntament de Tivissa, en aquest cas: la realització de les I Jornades d'Arqueologia "Ibers a l'Ebre, recerca i interpretació", que es desenvoluparen a Tivissa els dies 23 i 24 de novembre de 2001. Es comptà, a més, amb el suport i la col·laboració de quatre universitats catalanes: la Universitat de Barcelona, la Universitat de Lleida, la Universitat Rovira i Virgili i la Universitat Oberta de Catalunya. Hi hagué més de cent cinquanta inscrits, en aquella ocasió.

La realització de curssets també ha estat una activitat en què el CERE ha col·laborat i participat durant aquest període, alguns dels quals, impartits per persones de la mateixa entitat. Entre 1991 i 1992 es féu un curs de geografia i història de la Ribera d'Ebre. El 1994, un dedicat a la natura a la Ribera d'Ebre. Tots dos cursos s'impartiren a tots els pobles de la comarca. Els cicles de conferències han estat, també, una altra forma de divulgar el coneixement de la Ribera d'Ebre, alguns d'aquests també impulsats i organitzats des del CERE: els d'arqueologia, tres en total, realitzats els anys 1998, 1999 i 2000; el dedicat a Artur Bladé, realitzat durant els mesos de tardor i hivern de 2000 (Conèixer Artur Bladé i Desumvila); i Paisatges Ebrencs, dedicada als escriptors Artur Bladé, Sebastià Juan Arbó i Jesús Moncada, que tingueren lloc durant la tardor de 2002.

El reconeixement al compromís i el treball envers la comarca a persones i col·lectius es veié materialitzat a través de la creació del Premi Sirga d'Or. El primer s'atorgà el 1992 i, posteriorment, després d'uns anys d'incertesa s'establí la seua periodicitat biennal i també es desdoblà en dos modalitats, una per a persones i l'altra per a institucions i entitats. El sistema d'elecció dels candidats del guardó val a dir que ha estat una de les qüestions que encara no ha estat resolta amb satisfacció. De moment, s'intenta buscar la fórmula

que sigui més equitativa i justa. Al mateix temps, el CERE no ha estat tampoc al marge dels grans temes que hagin pogut afectar la nostra comarca. L'11 de març de 1993 es féu a Móra d'Ebre un debat públic sobre el futur de la Ribera d'Ebre, suscitat arran la presentació el projecte del Pla territorial general de Catalunya. A finals de 2001 se sotmeteren els socis a una consulta en relació amb tres qüestions que en aquells moments havien generat preocupació al nostre territori: el Plan Hidrológico Nacional, l'impacte de la construcció de parcs eòlics i el projecte de la central tèrmica d'Enron. Al marge, no han estat poques les ocasions en què des del CERE, i en especial la Secció d'Història Natural, s'han presentat al·legacions a projectes constructius que afectaven indrets i provocaven efectes importants en el nostre patrimoni.

El CERE ha seguit participant i col·laborant amb les activitats endegades per altres entitats i institucions. Durant tots aquests anys ha organitzat actes de presentació de llibres publicats per altres associacions i editorials, el contingut dels quals, però, es considerarà important per al coneixement de la comarca. Tanmateix, s'ha donat suport econòmic a l'edició de determinats llibres. El CERE ha assistit a diversos certàmens firals que s'han desenvolupat a la comarca: Fira de Móra la Nova, Mostraflix, Firascó. Ha estat present darrerament a les Jornades Interculturals que se celebraren a Rasquera el 2007. També ha participat i col·laborat activament amb l'Associació Artur Bladé i Desumvila, de Benissanet, en l'organització de la jornada que es dedica anualment a l'escriptor benissanetà des de 2004, i tingué també un paper important en el desenvolupament dels actes programats al voltant de la commemoració del centenari d'Artur Bladé, amb l'impuls d'algunes iniciatives singulars, com la creació d'uns materials didàctics per a alumnes de primària i secundària al voltant de la figura de l'escriptor homenatjat. Fora de la comarca, el CERE també col·laborà i donà suport a la I Trobada d'Entitats del Priorat i la Ribera d'Ebre, organitzada pel Centre d'Estudis del Priorat a Escaladei, el 30 d'octubre de 2004.

Com ja s'ha dit més amunt, des que l'any 2003 es creà l'Institut Ramon Muntaner (IRM), el fet que la seu d'aquesta institució s'ubiqués a Móra la Nova, al Mas de la Coixa, ha comportat que amb el CERE es desenvolupi una estreta relació, de manera que hi ha una certa reciprocitat en suports i col·laboracions. El CERE ha gaudit de diversos ajuts procedents de les diverses convocatòries de l'Institut. Al mateix temps, la nostra entitat ha participat en diverses activitats organitzades per l'IRM, entre les quals, la fira Recercat, que cada any se celebra a la ciutat que acull la capitalitat cultural catalana, i que aplega centres d'estudis de tots els territoris de parla catalana. Dins d'aquest certamen cultural, des de fa tres edicions es convoca el Premi Recercat, que s'atorga a una persona i a una institució que s'hagin distingit en el seu suport a l'activitat dins un centre d'estudis. En l'última edició, el CERE estigué d'enhorabona, ja que la persona guardonada fou un dels seus socis fundadors, Josep S. Cid Català.

EPÍLEG. LA MADURESA DEL CERE

El CERE ha assolit ja els seus vint-i-cinc anys d'existència, un temps que, com a entitat, ja li dóna maduresa. Aquest nou estat es reflecteix per un seguit de fets que en són signe evident. El primer a destacar és un canvi generacional en la direcció del CERE i una renovació gairebé absoluta dels components de la Junta Directiva. Fins aquest moment, al seu capdavant sempre hi havia hagut, si fa no fa, persones que formaven part del cercle dels fundadors o dels primers socis que ingressaren a l'entitat. En poc temps hi ha hagut un canvi de persones gairebé absolut, canvi que es veu materialitzat amb l'aportació de noves idees i la realització de noves activitats.

D'aquestes, val la pena destacar-ne dos. La primera, la Fira del Llibre Ebrenc. Des de la primera edició d'aquest certamen literari el 2004, aquest no ha deixat de realitzar-se cada any, amb el fet que en cada edició ha anat guanyant en qualitat i volum. La Fira del Llibre Ebrenc ha projectat el CERE molt més enllà dels límits de la Ribera d'Ebre i, fins i tot, de les mateixes Terres de l'Ebre, i el seu arrelament sembla garantit per a llarg.

L'altra activitat que denota la maduresa del CERE, i així algú ho destacà el dia de la celebració del 25è Aniversari, ha estat la creació de la Secció d'Impuls Social i l'organització de la jornada Imago Mundi, el 16 de febrer de 2008, a Móra la Nova. L'entitat feia palès el seu compromís ja no sols amb temes vinculats amb la Ribera d'Ebre, sinó amb els més necessitats d'arreu del món. L'organització d'aquest acte, del qual se'n preveuen més edicions, aporta que des del CERE es poden propiciar altres sensibilitats que van molt més enllà de les estrictament territorials, una entitat oberta i compromesa amb els problemes que afecten la Humanitat.

Amb aquestes noves aportacions i tot el bagatge acumulat al llarg de tot aquest temps, com s'ha vist a grans trets, el CERE demostra que té una gran potència cultural. De ben segur que donarà per parlar-ne molts i molts anys més.